

для збирання матеріалів до історії І/З/ Українського ім. Гетьмана Богдана Хмельницького полку.

I . ПЕРИОД ЦЕНТРАЛЬНОЙ РАДЫ

1. Коли їх до якої сотні /куріна/ Богданівського полку вступили Ви; що був командиром Вашої сотні /куріна/ та в якому складі була сотня /курінь/. Якщо Ваша сотня прибула до полку вже сформованою, то коли, яким чином і в якому складі.

2. Яку службу починила тоді В. сотня-курінь /мунтре, гарти/ та як часто це відбувалось.

3. Що ви пам'ятаєте із життя "полкового круга" та як Ви задивлялись на той "круг".

4. Кого із старшин або козаків пам'ятаєте Ви та якій здачі були ті особи.

5. Які стаги /прапори/ мав полк, в який спосіб їх одержав /докладний опис полкових прапорів/.

6. Яку уніформу мав тоді полк /козаки і старшини/.

7. Які випадки пам'ятаєте щодо участі полку в загально-національних маніфестаціях.

8. Яку полк брав участь у всеукраїнських змаганнях у Київі.

9. Що Ви пам'ятаєте про різні церемоніальні виступи полку під час оголошення універсалів Центр.Ради та як вони відбувалися.

10. Чи пам'ятаєте виступ полку під час приїзду до Київа міністрів тимчасового правительства російського. Як це було.

11. Яку тоді відігравав полк роль у справі українізації київської залоги /конкр.випадки/.

12. Чи пам'ятаєте виступ Полуботківців і ролі полку в цім виступі. Як це було.

13. Як ставилися назі центральні національні установи /Центр.Рада, Генер. Ком. і інші/ до нашого полку. Коли були тертя, то що було, на Вашу думку, тому причинами.

14. В якому складі був полк перед відходом на Фронт /Півд.-Західн./ російськ.армії /скільки було курінів, сотень і т.ин./.

15. Як зустрів полк наказ про відхід на півд.-захід. фронт: чи пам'ятаєте з приводу цього збори "полкового круга" й як вони відбувалися.

16. Скільки Богданівців було забито на Посту Волинському під час розстрілу другого ешелону полку кірасирими /іх прізвища/.

17. Чи Ви брали участь у похоронах тих забитих Богданівців. Як виглядалі ті похорони та де поховали забитих.

18. Які погодоски ходили тоді про те, чому полк. Капкан залишився в Київі, що жено справді було.

19. Чи Ви пам'ятаєте призначеним Оберучевим тимч.к-ра полку Васильківського, що з себе увійде та особа.

20. Під чиєму команду попав полк, коли прибув на фронт, та як московські війська поставились до нашого полку.

21. Що Ви пам'ятаєте із нашої полкової жарти, що відбувалась для команди московськ. корпусу під лісом коло Скалатських позицій.

22. Що пам'ятаєте з "Фронтового" життя полку за ті місяці /в яких пунктах стояв полк, як велика була "позиція" полку, які були сутички з Німцями й т.и./.

23. Яку участь у полковому житті брали тоді "полкова рада" та хто входив до її складу.

24. Які взаємовідносини були поміж Богданівцями й українським населенням Галичини.

25. У яких стосунках був полк з частинами рос.армії.

26. Яка була роль полку в справі українізації сусідні частин корпусу / конкретні випадки/.

27. Чи пам'ятаєте про заходи полку щодо переходу до складу 34.корпусу і кому було доручено клопотати про це.

28. Які більш помітні традиції подій тоді у внутрішньому житті полку.

29. В який спосіб відбувався поворот полку до Київа в осені 1917 р. з півд.-захід. фронту.

30. Що важнішого прягнувте із перших днів життя полку в Київі після того повороту з фронту.

31. Які місце зайняли юнаки у новосформованій окремій середньої дивізії, та які їх частини входили до складу тієї дивізії.

32. Що прягнувте в події про розброянні абсолютновіченої залоги в.Київа та його складу у жовтні // 1917 р. Які були тоді жертви з обох боків.

33. При яких обставинах відбулася експедиція полку до Полтави в грудні 1917 р. І для чого був післаний туди полк.
34. При яких обставинах загинув тоді в Полтаві командир полку Ластовиченко.
35. Чи брав тоді полк участь у боях під Полтавою.
36. Що фактично спричинилося до запанування внутрішнього наладу в полку /у Полтаві/.
37. Чи пригадуєте /може хто розповідав/ про те, що Ол. Наповаль обіймав командування полку /на Печерську/.
38. Чим Ви пам'ятаєте таке поступування полку є зему роль в тому відограня "полкова рада", окрім частини, козаки.
39. Як відбулося тоді переформування полку в "охочекомандний" та чи Ри залишились тоді в полку.
40. Що пам'ятаєте з чинності полку під час боїв під арсеналом, спливуванням арсеналу, страждання його, бою на вулицях Києва, залишення Києва, похід до Житомира й поворот до Києва.
41. І чо був забитий та ранений із Богданівців під арсеналом, на вулицях Києва.
42. Які українські частини тримали тоді "нейтралітет" у Києві, де вони містилися та як поставилися до них полк.
43. Що пригадуєте про бої полку під час походу на весні 1918 р. в напрямку Київ-Гребінка-Ромадан-Полтава-Люботин-Харків-Славянський-Бахмут-Дебальцево в складі Запорізької дивізії /Натієва/ Іде відбулися найбільші бої.
44. Хто зі старшин та козаків відзначився під час цих боїв. Хто був забитий, ранений.
45. Як поповнювався полк під час цих походів.
46. Може пам'ятаєте до-до з життя полку в часі того походу, коли були короткі відпочинки в Полтаві, Харкові.

ІІІ. ПЕРІОД ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДИРЖАНИ.

/Охорона східних кордонів України/.

47. Що пам'ятаєте із охоронної служби та національно-культурної роботи полку в районі Дебальцева. Як ставилося місцеве населення до полку. Як ставилися до полку союзники.
48. Коли полк пересувався з Дебальцевського району на р. Айдар, то як поставилося до цього місцеве населення.
49. Із кількох курінів та сотень складався тоді полк. Які підрозділи складали тоді козаки й старшини.
50. Чи пригадуєте інспекторський обхід полку в Дебальцеві, що проводив генерал /прізвище/, парада в навчання інспектора в старшинському зібранні.
51. Кілька ходу було тоді в Башій сотні, куріні, прізвища курінного, сотника, молодшої старшини та козаків.
52. Які пункти діжарниців та ліній займав полк на Вороніжчині.
53. Які військові частини Запорізької дивізії були тоді сусідами й чи ходили командувати.
54. Що ви пам'ятаєте про бої полку з бойовиками на річці Айдар.
55. Що цікавого пам'ятаєте із внутрішнього життя полку тоді /курси українознавства, польського театру, хору, оркестра, старшини з іншим життям, козаки і т. інн./.
56. Які національно-політичні настрої панували серед старшин й козацтва в ті часи, відносини до уряду. Може існували які політичні конспіративні гуртки в полку.
57. Чи мав тоді полк які зносини та звязки безпосередньо з центр. урядом, установами та організаціями /в Києві/.
58. Як і звідкіля вербувалося тоді поповнення полку.
59. Яким склад сотень і курінів полку був тоді. Кого Ви пам'ятаєте із старшин та козаків, що служили тоді в полку.
60. Що пригадуєте про той інцидент із місцевою державною вартою на Старобільщині.
61. Які відносини мав полк тоді з місцевим владом, органами місцевого самоврядування та населенням /конкретні випадки/.
62. Як проходило життя курінів полку як відпочинку /в резерві/.
63. Як був заснований /постачаний/ полк та звідкіля він все ті брав.
64. Які мав тоді полк немунітрові команди /сочні/, склад які.
65. Які полк організував був цехи, склади зброї, обез іт. ии.
66. Як був організований технічний азажин полку.
67. Що пригадуєте зі сумніх дій заворушення у полку під час звільнення к-ра полку Ол. Наповаль та перебрання командув. полком Дубльєдським /на передходні задачі полку полк. парада /в якій селі/, настрої після залишення полку Ол. Наповальним/.

68. Які важливі події відбулися в полку та Запорізькій Дивізії в перший місяць після того, що відбувся перехід зі складу до складу Запорізької дивізії?

ІІІ. ПЕРІОД ДИРЕКТОРІТУ.

69. Як поставився полк до перевороту Директоріалівською, які сталися тоді зміни в командуванні полком та при яких ситуації полк вимінив демаркацію лінію.

70. Які полки відбувалися походи в складі Запорізького корпусу від демаркації до дніпра /хто командував тоді полком, корпусом чи дивізією, до складу яких увійшли полки, де відбулися важливі події, якую участі в цих боях брав полк та які жертви мав полк.

71. Які головні стали боєвой чинності полку /в корпусу чи дивізії/ які визначити за час походу від скідних граніць до дніпра.

72. Чи відбулися тоді такі зміни в командуванні полком, корпусом до складу якого входив тоді полк та цілми Східним фронтом армії У.Н.Р. і які ті зміни впливали на життя полку та його чинність.

73. Як поставились фронтовики Східного фронту до акту звільнення Волині від командування фронту і хто заступник був його місце /які роти/ характеристика цієї особи/.

74. Яке порядкове число в яку /точно/ інаву мав тоді полк.

75. При яких обставинах і коли зливлив полк Лівобережну Україну та як починався боєва служба полку на Правобережній Україні. Хто тоді був за чолі полку, де, з яким і коли в цей період полк мав бої. Хто тоді був курінними/ сотинами. Де найбільше відзначився полк і які мав жертви.

76. Яку там посаду займав Волх, як він розпочинав звільнення з бойовиками, які він винести "Універсалі" та як ставився до всього того полку.

77. Як відбувалася на житті полку /корпусу чи дивізії/ та волохівщина її які військовий устрій та звичай вони слідувалися насадженні серед віорогів.

78. При яких обставинах був рапорт Колісник /Його ім'я/. Яку посаду він тоді займав та коли в де /точно/ Його поховано. Чи не може коротенькі описів біографії Колісника.

79. Хто ще з козаків та старшин був тоді забитий /де поховано/, ражний та безіменні загибли.

80. Які склад мав тоді полк, постачання зброями, одягом та харчами. Яку пластику одягували старшини та козаки.

81. Яка загальна ситуація була південної групи військ У.Н.Р. перед переходом їх від Дністера. Хто стояв тоді за чолі південної групи.

82. Які політичні настрої панували в полку в сусідніх частинах за той час походу від скідів, греків до Дністра, відношення до влади У.Н.Р. та до того даду, що та влада насаджувала.

83. Як ставився місцеве населення до українського війська та його змагань.

84. Як відбувся перехід полку через Дністер /і в які саме місці/, коли це було. Як далі пересувались через Бесарабію. Як ставились Румуни до укр.війс. та які важливі події відбулися в полку під час майданів через Бесарабію.

85. В якім складі був полк після переходу через Бесарабію, де зінависав та коли, звідкіля він при яких обставинах знову розпочав свою боєву чинність.

86. Яке порядкове число мав тоді полк, до якої військової групи належав, хто стояв за чолі /курінів, сотень/ в цілій військової групи.

87. Які походи відбулися Богданівці в літі 1919. до першого інтернування укр.армії полками, які мали зони тоді звільнені організацію, а яким, де й коли мали бої, хто стояв за чолі Богданівців тоді та які мали жертви під час боїв.

88. Але були тоді за чолі Запорізького корпусу /групи/ та які частини входили до складу того корпуса /групи/.

89. Чо сталося з Богданівцями під час першого інтернування укр.арм. полками та чи брали участі Богданівці /ціла організація, окремі сотні, старшини чи козаки/ в "Зимовій поході".

90. Де були Богд.-ці під час подій під Лібаром та як вони поставились до них подій.

91. Як проходила служба Б-ців протягом часу від "Зимов.пох." до другого інтернування укр.арм. полками, які тоді Б-ці мали організацію, в яких боях брали участі в які жертви понесли.

92. До яких польських тaborів попали Б-ці під час останнього відходу з України та в якім складі /старшин, козаків/.

- 93.Хто в Б-ців помер в польс.таборах і де поховано.
94.Що Ви знаєте про перші роки життя Б-ців на еміграції та про долю ух тезер на чужині.
95.Ваші особисті зауваження й побажання.

ПРИМІТКА I: Про одержання анкети зразу повідомте мене листівкою.

Не ставте собі мети: спочатку написати відповіді на всі запитання, а потім надіслати. Починайте відповіді на ті запити, на які найлегче можете дати відповідь, але негайно надіслайте написане. Коли побажаєте, можете й другий раз писати на той самий запит, але зазначайте, що це є додатково.

Увесь час пишіть тільки на одній сторінці аркуна й після кожного відповіді обовязково ставте свій підпис. Це дуже полегчить справу упорядковання всього одержаного матеріалу, бо матиється можливість ту чи іншу відповідь Вашу виризати й примістити там,де й книї пишуть про це саме.

ПРИМІТКА II: Всі, хто надіє відповідь, вважатимуться співробітниками в складанні історії полку й про це буде зазначене на відповідім місці зібраної праці.

ПРИМІТКА III: Коли будете писати відповідь, не повторяйте запитання анкети, а ставте на початку відповіді тільки число /номер/ запитання анкети точно й каліграфічно.

ПРИМІТКА IV: Зазначайте обовязково дати /коли не можете точно, то бодай приблизно/події, місце події та осіб чи окремих військ.частин, груп, гуртків, різних організацій/, що брали участь в цій події.

ПРИМІТКА V: Частіше занотовуйте чисельний склад полку /курін, сотні/ та список /бодай приблизний/ старшин і козаків при тих чи інших обставинах чинності полку /курін, сотні/.

ПРИМІТКА VI: Не ігноруйте найдрібніших документів, що мають при собі чи можете сказати, де вони є /накази, розпорядження полкові /курінні, сотні/, різні доручення старшинам - козакам, особисті легітимації, фотографії чи окремих осіб, так і групові й т.н./. Коли з яких буде причин не можете всього цього надіслати в оригіналах, - надішліть в копіях, підверджених якими буде установкою чи Вашим підписом із двома свідками.

Прага, 1.IV.1928.

Олександр САПОВАЛ, полковник.
Бувший командир І/З/ Українського
Гетьмана Богдана Хмельницького по-
луку.

Адреса:

Alexander SAPOVAL

Praha-Střešovice

ml. Cukrovarnická, 517.

Ceskoslovenska Republika.

Прага, П. IV. 1928.

Дорогий, Пане-Колего.

Вже десята річниця залишилась за нами, як І-й Український Гетьмана Богдана Хмельницького полк підняв національний прапор і став у передніх лавах борців за національно-демократичні права Українського Народа.

Незабаром надійде 10-та річниця поневіріння на чужині всіх технических силів України, що до останньої сили боролися за визволення України, боролися за Українську Державу іструмента.

І від того часу що й досі ніхто не сказав бодай коротенькому історії І-го полку Української Армії.

Минало літа, ветерани боротьби за волю України вмирають. У тих, що залишилися ще живими, починає вже губитися одне за другим звено із того довгого дантюга найріжко-цікавішіх, часто бурхливо-драматичних подій, в яких вони брали активну участь. І швидко наближається той час, коли також буде зібрати до купи на підліті улогий матеріал до історії того нашого полку, що перший кривавими літерами вказував на свою стигові: "Самостійна Й і від кого в езиджна Українська Держава".

Ми, старі козаки Богданівці, мусимо викопати й іще національний обзовик: переказати нащадкам нашим, як ми боролися за свою Державність. Коли ми допустилися яких помилок, - хай історія судить нас суворо, але справедливо.

Серед таких обставин життя на чужині і перебрав ініціативу зібрати, впорядкувати їх, коли можливо буде, видрукувати всі ті матеріали, що мусать стати основою для історії полку, в яких я служив протягом півтора року, починаючи від перших дій його формування.

Але ця праця на чужині - та є її підсумок такого катастрофального відходу армії зі своєї Рідної Землі - для однієї людини дуже тіжка і майже неможлива, коли заслугти на увагу те, що ми ж мусимо дати для історії матеріал правдивий, безсторонній, як окрім якого іншого дозволено писати про все, що відбулося та по можливості документальним по твердженим.

ЩО МИРАЛИВУ РОБОТУ МУСИМО ЗРОВНЯТИ ГУРТОМ.

В ім'я національного обозику нашого закликав ВАС, ДОРОГИЙ ПАНЕ-КОЛЕГО, до співробітництва в збиранні матеріалів для історії нашого полку.

При цім подсидаю Вам желегу й ласкаво пропоную ВАС уделити час на цю працю й написати відповіді на всі ті запити.

Складаччи що зажаду, я сам помічав, що вона не охоплює всіх тих питань, які могли б виникнути найпряміше та найглибше коли-небудь життя полку. Я ставив собі скромніше запитання, а саме: у хронологічному порядку поставити ряд зінів, які в трохи допомогли самому співробітнику краще розібратися в тих матеріалах, які він несе в собі й може себе та менше сунути голому над питанням: із чого почати.

Вільного місця зразу після кожного запитання я півнече, що залучаю, щоб жити можливість ласкавому Співробітникові писати відповідь на кождий запит у такому обсязі, як він бажає /див. "Примітки" - annex/..

Ласкаво пропоную всіх Богданівців і взагалі всіх українських воїнів-патріотів, яким стане близько до серця цей мій скромний намір, допомогти мені - найпряміше розіскрати Богданівцям що мое запрошення до спільноти праці, надіслати мемі Ухні адреси та всіх зацікавлених ласкаво пропоную комунікуватися зі мною по адресі: Alexander Šároval Praha-Etěbovice, ul. Cukrovarnická 517. Československa Republike.

Олександр ШАРОВАЛ, полковник
бувний командир І/3/ Українського Гетьмана Богдана
Хмельницького полку.

Додаток: АНКЕТА ч. I.